

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

การพัฒนาสื่อเพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรกลุ่มทุเรียนแปลงใหญ่ จังหวัดตราด
Media Development for Cost Reduction of Farmers of Durian's Collaborative Farming in Trat Province

อิงสุรจักษ์ สังข์เงิน (Ingsurath Sungngoen)¹เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalernsak Toomhirun)² จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานด้านข้อมูลส่วนบุคคล ด้านสังคม และวิถีเข้าถึงความรู้ของเกษตรกร สภาพการผลิตและต้นทุนการผลิตทุเรียนของเกษตรกร สำนักรวบรวมความต้องการสื่อวีดิทัศน์เพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร พัฒนาและทดลองใช้สื่อวีดิทัศน์เพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร และประเมินการใช้สื่อวีดิทัศน์ของเกษตรกร ประชากรที่ศึกษาคือเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดตราด จำนวน 334 คน กลุ่มตัวอย่าง 182 คน ใช้สูตรของทาโร ยามาเนะ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เข้าถึงสื่อต่างๆ จากโทรศัพท์มือถือ มีพื้นที่ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 9.73 ไร่ มีรายได้เฉลี่ย 863,692.31 บาทต่อปี ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 121,373.08 บาทต่อปี ต้องการสื่อวีดิทัศน์ที่มีเนื้อหาเรื่องการผลิตเคลือบไบรอน โดยมีลักษณะสื่อวีดิทัศน์ที่ต้องการคือ บรรยายด้วยเสียงผู้บรรยายพร้อมกับตัวอักษรใต้ภาพ มีระยะเวลา 5-7 นาที ใช้ภาพโทนเย็น ตัวอักษรมีขนาดใหญ่ชัดเจน และได้นำความต้องการของเกษตรกรด้านเนื้อหาและรูปแบบมาผลิตสื่อวีดิทัศน์และนำไปให้เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายเดิมได้รับชมและประเมินพบว่า สื่อวีดิทัศน์มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดทั้งด้านการ ส่งสาร ข้อมูลข่าวสาร ช่องทางการส่ง และการรับสาร โดยเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการลดต้นทุนการผลิต ข้อเสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนำความรู้และเทคโนโลยีใหม่ผ่านสื่อที่ทันสมัย และให้ความรู้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างการรับรู้ของเกษตรกร

คำสำคัญ สื่อ สื่อวีดิทัศน์ การลดต้นทุนการผลิต กลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน เคลือบไบรอน

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Ingsurath.Sun@mystou.net

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช artoom@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช arkjin@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study basic factors of personal information, society, and access methods of knowledge of farmers the production conditions and durian production cost of farmers, to survey the demand for video media to reduce production costs of farmers, to develop and test the video media to reduce production costs of farmers, and to evaluate the usage of the video media of farmers. The sample size was 182 people, and simple random sampling. Statistics used in this research were descriptive statistics: frequency, percentage, minimum, maximum, average, and standard deviation. The results of the research revealed that. Received agricultural information from government officials, and accessed to various agricultural media from Smartphone. Farmers average 9.73 rai of areas for growing durian per person, received 863,692.31 baht per year of average income, and the average durian production cost was 121,373.08 baht per year. Farmers needed video media with content on production of calcium boron, and the desired video media characteristics were audio lectures with female narrators with the narration of caption of pictures, 5-7 minute duration, cool tone use, and big letters. The effectiveness of video media use of farmers found that the produced video was very appropriate in message, information, and delivery and receiving channels. Farmers had knowledge and understanding, and they can use the knowledge gained to reduce the production costs. Suggestion on the operation was that agricultural extension officials should apply new knowledge and technology through modern media to publicize.

Keywords: Media, Video media, Production cost reduction, Durian's Collaborative Farming, Calcium boron

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

บทนำ

ทุเรียน เป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่ผู้บริโภคให้ความสนใจและมีราคาสูง และมีแนวโน้มเกษตรกรหันมาปลูกทุเรียนเพิ่มขึ้น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562) เนื่องจากทุเรียนเป็นพืชที่ต้องมีการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างมาก และมีต้นทุนการผลิตที่มีราคาสูง เกษตรกรจะต้องเสียงบประมาณในการดูแลทุเรียน เพื่อที่จะเก็บเกี่ยวถึง 16,865 บาท/ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด, 2562) และต้องใช้ปัจจัยการผลิตและการบริหารจัดการที่มีค่าใช้จ่ายสูง จังหวัดตราด มีเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร (ข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร) จำนวน 5,197 ครัวเรือน เป็นเนื้อที่ประมาณ 44,237 ไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563) และมีการรวมกลุ่มเป็นแปลงใหญ่ทุเรียน ใน 6 อำเภอ จำนวนเกษตรกร 334 ราย (สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด, 2562) จากการที่กรมส่งเสริมการเกษตรมีแนวทางการพัฒนาการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ผ่านกลุ่มแปลงใหญ่ที่มีศักยภาพ และมีการจัดการฝึกอบรมเกษตรกร ศึกษาดูงาน และมอบปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ โดยมีเป้าหมายให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ การถ่ายทอดองค์ความรู้เป็นกระบวนการหนึ่งที่กรมส่งเสริมการเกษตรใช้ในการส่งเสริมเกษตรกรให้มีการพัฒนาองค์ความรู้ของเกษตรกรได้ดีขึ้น สื่อที่ใช้การส่งเสริมการเกษตร เป็นช่องทางในการถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกร ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาการเกษตรให้ประสบผลสำเร็จ เกษตรกรสามารถนำไปพัฒนาเพื่อประกอบอาชีพได้ โดยการผลิตสื่อที่ตรงตามความต้องการโดยมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรและความต้องการในการส่งเสริม เพื่อที่จะได้ผลิตสื่อที่เหมาะสมในการลดต้นทุนการผลิตทุเรียน ในปัจจุบันมีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อภาพฉาย และเอกสารทางวิชาการ ซึ่งเป็นสื่อที่ผลิตขึ้นจากหน่วยงานราชการ โดยเกษตรกรยังไม่มีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการ และสื่อที่ขาดความน่าสนใจ หากมีการพัฒนาสื่อให้มีภาพเคลื่อนไหวและได้ยินเสียงนั้น จะทำให้เป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อเกษตรกรค่อนข้างสูง เพราะสามารถกระตุ้นความสนใจและเข้าถึงเกษตรกรได้เป็นอย่างดี (พิชญาภักดิ์ จัทรนิยาธรรณ, 2559) ดังนั้น สื่อวีดิทัศน์จึงเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้ในการส่งเสริมการเกษตรและไม่ว่าเกษตรกรจะเป็นเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับงบประมาณที่สนับสนุนหรือไม่ ก็สามารถเข้าถึงสื่อวีดิทัศน์ได้อย่างเท่าเทียม และสามารถนำไปศึกษาได้ตลอดเวลา ซึ่งจะก่อให้เกิดความยืดหยุ่นทางการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของตัวเกษตรกรได้อย่างเต็มที่

จากเหตุผลและผลการสำรวจข้างต้นนับว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องทำการศึกษาถึงสื่อและการผลิตสื่อวีดิทัศน์ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาสื่อเพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดตราด และเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้ประโยชน์ และเพื่อให้สามารถนำไปพัฒนาเป็นแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานด้านข้อมูลส่วนบุคคล ด้านสังคม และวิถีเข้าถึงความรู้ของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตและต้นทุนการผลิตทุเรียนของเกษตรกร
3. เพื่อสำรวจความต้องการสื่อวิถีทัศน์เพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร
4. เพื่อพัฒนาและทดลองใช้สื่อวิถีทัศน์เพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร
5. เพื่อประเมินผลการใช้สื่อวิถีทัศน์ของเกษตรกร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ประชากรที่ศึกษาคือเกษตรกรสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดตราด จำนวนทั้งสิ้น 334 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 182 คน ได้จากการสุ่มแบบง่าย โดยมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์และแบบประเมิน รวมถึงสื่อที่ใช้ในการลดต้นทุนการผลิต วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา การพัฒนาสื่อ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการสำรวจ ขั้นตอนการพัฒนาสื่อ และขั้นตอนการประเมิน ดังนี้

พัฒนาสื่อวิถีทัศน์เพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร โดยการผลิตสื่อวิถีทัศน์

ตามความต้องการของเกษตรกร

1. สำรวจความต้องการสื่อวิถีทัศน์เพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร
 - 1.1 สำรวจความต้องการด้านเนื้อหา
 - 1.2 สำรวจความต้องการของรูปแบบการผลิตสื่อ
2. ผลิตสื่อวิถีทัศน์ตามความต้องการของเกษตรกร
 - 2.1 ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ
 - 2.2 วางแผนการบันทึกภาพตามเนื้อหา
 - 2.3 บันทึกเสียงตามเนื้อหา
 - 2.4 ดำเนินการตัดต่อและลำดับภาพตามเนื้อหา
3. ประเมินผลการใช้สื่อวิถีทัศน์ของเกษตรกร
 - 3.1 ประสิทธิภาพการใช้สื่อวิถีทัศน์ของเกษตรกร
 - 3.2 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตสื่อวิถีทัศน์

ภาพที่ 1 ขั้นตอนวิธีวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยพื้นฐานด้านข้อมูลส่วนบุคคล ด้านสังคม และวิถีเข้าถึงความรู้ของเกษตรกร

เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนจังหวัดตราด โดยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 53.68 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา มากกว่าระดับอื่น เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน ต.ชำราก อ.เมืองตราด และกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน ต.นนทรี อ.บ่อไร่ มากที่สุด เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรเกินกึ่งหนึ่งสามารถเข้าถึงสื่อสิ่งพิมพ์ในชุมชนผ่านทางบอร์ดประกาศ/ประชาสัมพันธ์ รองลงมาคือได้รับสื่อเสียงจากการบริการวิทยุกระจายเสียงของชุมชน สำหรับภายในครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้สื่อภาพนิ่ง สื่อเสียง และสื่อเสียงร่วมกับภาพนิ่งสื่อภาพยนตร์ วิดีทัศน์จากโทรศัพท์ Smart Phone

2. ต้นทุนการผลิตและสภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนจังหวัดตราด มีพื้นที่ปลูกเฉลี่ยครัวเรือนละ 9.73 ไร่ มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.5 คน รายได้จากการผลิตทุเรียนในรอบที่ผ่านมา (พ.ศ.2562) เฉลี่ย 88,733.84 บาท/ไร่/ปี โดยพบว่าเกษตรกรมีรายได้ต่ำสุด 15,000 บาทต่อปี และเกษตรกรที่มีรายได้มากที่สุด 13,000,000 บาทต่อปี ต้นทุนการผลิตทุเรียนในรอบที่ผ่านมา (พ.ศ.2562) เฉลี่ย 12,469.6 บาท/ไร่/ปี โดยต้นทุนการผลิตทุเรียนที่สูงที่สุดของเกษตรกร คือ ปุ๋ยเคมีมีต้นทุนเฉลี่ย 3,349.7 บาท/ไร่/ปี รองลงมาคือ สารป้องกันกำจัดแมลงศัตรูทุเรียนมีต้นทุนเฉลี่ย 2,220.01 บาท/ไร่/ปี

3. ความต้องการสื่อวีดิทัศน์เพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร

เกษตรกรมีความต้องการสื่อวีดิทัศน์เพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรที่มีเนื้อหาเรื่องการผลิตแคลเซียมโบรอนใช้เองในครัวเรือน มากที่สุด รองลงมาคือ การจัดการเพื่อเพิ่มอัตราการติดผล เนื่องจากเป็นเนื้อหาที่เกษตรกรเคยได้รับการถ่ายทอดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจนเกษตรกรเกิดความสนใจและต้องการนำไปปฏิบัติเองเพื่อใช้ภายในครัวเรือน สำหรับสำหรับเนื้อหาที่เกษตรกรต้องการน้อยที่สุดคือเรื่องระบบการให้น้ำผ่าน Smart Phone เนื่องจาก ระบบการให้น้ำผ่าน Smart Phone ต้องใช้ความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี ซึ่งเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่จังหวัดตราด มีอายุเฉลี่ย 53.68 ปี ซึ่งถือว่าอายุมาก และยังไม่พร้อมรับการการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้ในพื้นที่ทางการเกษตรของตนเอง

รูปแบบสื่อวีดิทัศน์ที่เกษตรกรมีความต้องการ เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการสื่อวีดิทัศน์ที่มีลักษณะภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวรวมกันเพื่อความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้นและใช้ตัวอักษรรูปแบบตัวอักษรที่ 4 ที่มีลักษณะตัวหนา ตัวใหญ่ ซึ่งเกษตรกรสามารถมองเห็นได้ง่าย มี subtitle ภาษาไทย ประกอบกับเสียงบรรยายเสียงผู้หญิงเพื่อให้เกษตรกรสามารถอ่านเพิ่มเติมหรือเข้าใจมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรเกินกึ่งหนึ่งมีความต้องการให้วีดิทัศน์มีสีโทนเย็นเพื่อความสบายตาและน่ารับชม โดยมีระยะเวลาวีดิทัศน์ทั้งหมด 5 – 7 นาที ดังตารางที่ 1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 ตารางแสดงจำนวนร้อยละความต้องการรูปแบบสื่อวีดิทัศน์ของเกษตรกร

n = 182

รายการ	เกษตรกร	
	จำนวน	ร้อยละ
ภาพ		
ภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว	159	87.4
ภาพเคลื่อนไหวเพียงอย่างเดียว	23	12.6
ภาษา		
มีคำบรรยายภาษาไทย	146	80.2
ไม่มีคำบรรยาย	36	19.8
ตัวอักษร		
รูปแบบตัวอักษรที่ 4 ตัวอย่างรูปแบบตัวอักษร	117	64.3
รูปแบบตัวอักษรที่ 1 ตัวอย่างรูปแบบตัวอักษร	37	20.3
รูปแบบตัวอักษรที่ 3 ตัวอย่างรูปแบบตัวอักษร	19	10.4
รูปแบบตัวอักษรที่ 2 ตัวอย่างรูปแบบตัวอักษร	9	4.9
โทนสี		
สีโทนเย็น	129	70.9
สีโทนร้อน	52	28.6
อื่นๆ (สดใส)	1	0.5
เสียงบรรยาย		
เสียงผู้หญิง	153	84.1
เสียงผู้ชาย	29	15.9
ระยะเวลา		
ต่ำกว่า 5 นาที	20	11.0
5 – 7 นาที	76	41.8
7 – 10 นาที	43	23.6
มากกว่า 10 นาที	43	23.6

จากการสำรวจปัจจัยพื้นฐานข้อมูลส่วนบุคคล สังคม และวิธีเข้าถึงความรู้ของเกษตรกร สภาพการผลิตและต้นทุนการผลิตทุเรียนของเกษตรกร รวมถึงความต้องการสื่อวีดิทัศน์เพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร จึงทำให้ทราบถึงความต้องการของเกษตรกรที่มีความต้องการเนื้อหาในการดูแลและบำรุงรักษาทุเรียน เรื่อง การผลิตแคลเซียมโบรอนใช้เองในครัวเรือน โดยเกษตรกรมีความต้องการในรูปแบบสื่อวีดิทัศน์ที่

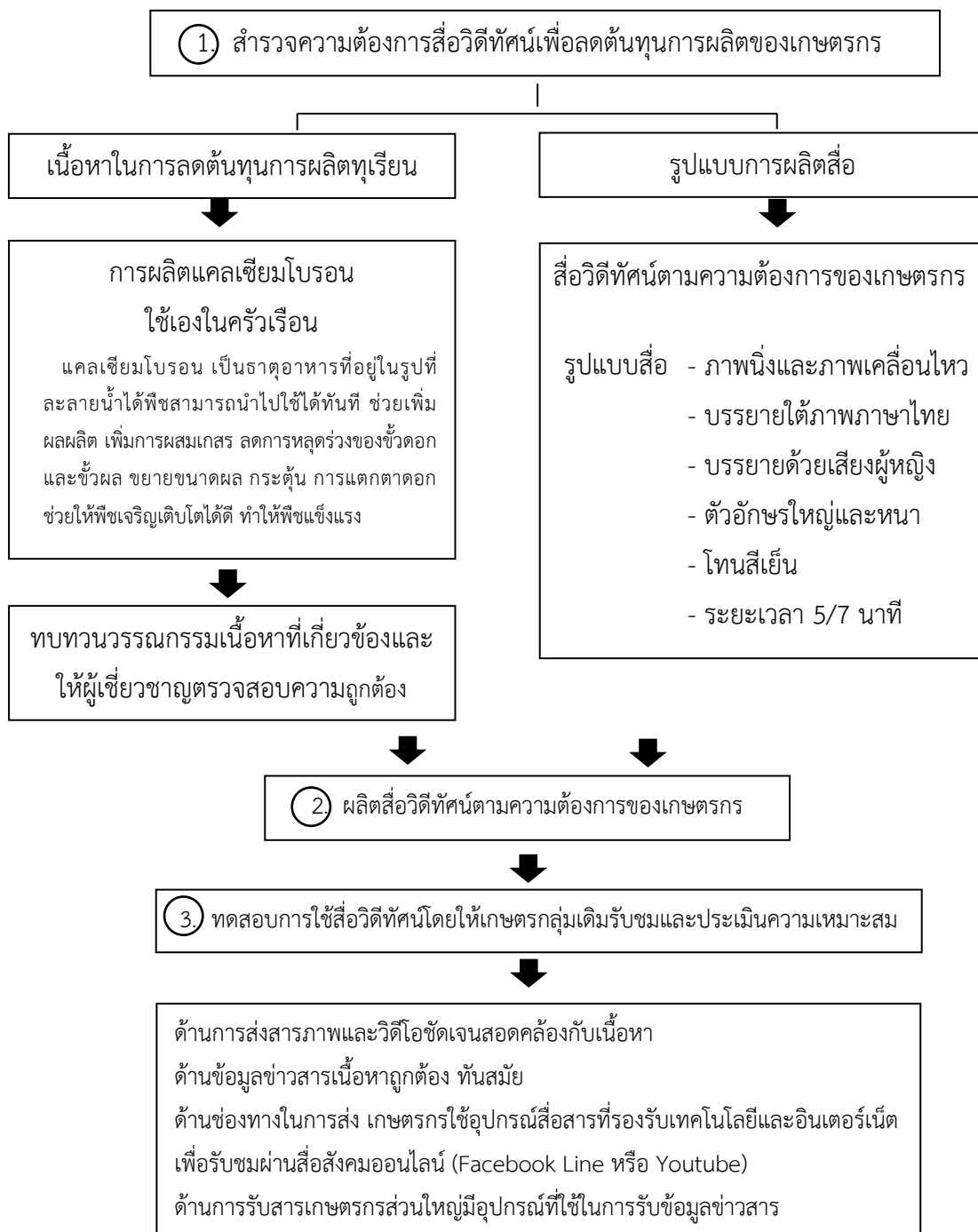

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

มีภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว มีบรรยายใต้ภาพเป็นภาษาไทย และใช้เสียงผู้หญิงในการบรรยาย เกษตรกรต้องการใช้รูปแบบตัวอักษรแบบที่ 4 ตัวอย่างรูปแบบตัวอักษร ที่มีความหนา และตัวใหญ่ เกษตรกรมีความต้องการใช้โทนสีเย็น และใช้เวลา 5-7 นาที โดยผู้วิจัยได้มีขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาสื่อดังนี้

ขั้นตอนการพัฒนาสื่อเพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร กลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดตราด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

4. การนำไปใช้

- เกษตรกรมีสื่อที่ตรงตามความต้องการและสามารถนำไปใช้ในการลดต้นทุนการผลิตทุเรียนได้
- นักส่งเสริมการเกษตรมีแนวทางและรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ในการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อส่งเสริมการเกษตรได้

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการพัฒนาสื่อเพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร กลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดตราด

4. ประสิทธิภาพการใช้สื่อวีดิทัศน์ของเกษตรกร

4.1 ความเหมาะสมของสื่อ

จากการวิเคราะห์ความเหมาะสมที่ผู้วิจัยได้จัดทำความต้องการสื่อวีดิทัศน์เพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรตามที่ได้ทำการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ และนำวีดิทัศน์ที่ผลิตไปให้เกษตรกรคนเดิมที่ทำการสัมภาษณ์รับชมอีกครั้งและทำการศึกษาความเหมาะสมเกี่ยวกับวีดิทัศน์ โดยภาพรวมเกษตรกรผู้ตอบแบบประเมินได้มีความคิดเห็นว่าวีดิทัศน์ที่ได้ผลิตขึ้นมีความเหมาะสมมาก ดังนี้

1) ด้านการส่งสาร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยเกษตรกรมีความเห็นว่าในวีดิทัศน์นี้ภาพและวิดีโอชัดเจนสอดคล้องกับเนื้อหา และมีการลำดับภาพที่เข้าใจง่ายเสียงบรรยายชัดเจน แต่ถึงอย่างไรปัญหาที่พบคือเกษตรกรส่วนใหญ่มีความเห็นว่าตัวอักษรมีความเหมาะสมน้อยกว่าด้านอื่นๆ เนื่องจากขนาดตัวหนังสือมีขนาดเล็กและสีของตัวอักษรไม่ชัดเจน จึงต้องทำการปรับเปลี่ยนให้ตัวหนังสือนั้นสามารถมองเห็นได้ง่ายขึ้นและใช้สีของตัวหนังสือที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2) ด้านข้อมูลข่าวสาร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด พบว่าเนื้อหาที่มีความทันสมัย ไม่ซ้ำซ้อน เข้าใจง่ายและสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติ แต่เกษตรกรบางรายยังมีความคิดเห็นว่าเนื้อหา

3) ด้านช่องทางการส่งสาร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด การรับชมวีดิทัศน์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Facebook Line หรือ Youtube) และรับชมผ่านทางเว็บไซต์ และรับชมผ่าน แผ่น DVD / VCD ในระดับมาก

4) ด้านการรับสาร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยเกษตรกรมีอุปกรณ์ที่พร้อมสำหรับการรับชม และเกษตรกรมีเวลาที่จะสามารถรับชมสื่อวีดิทัศน์ได้ แต่ภาษาที่ใช้ยังคงเป็นภาษาราชการและภาษาเทคนิคที่เกษตรกรยังไม่เข้าใจ จึงควรมีการปรับเปลี่ยนภาษาและตัวหนังสือให้เกษตรกรสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้นกว่าเดิม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

4.2 การนำไปใช้ประโยชน์

จากการวิเคราะห์การนำสื่อวีดิทัศน์ในการลดต้นทุนการผลิตไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกร กลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนจังหวัดตราดพบว่าการนำสื่อวีดิทัศน์ไปใช้ในการลดต้นทุนการผลิตนี้ทำให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการผลิตเคลือบหมอนและเกษตรกรสามารถนำความรู้ไปทดลองใช้ในการลดต้นทุนการผลิตจริง ซึ่งยังทำให้เกษตรกรนั้นมีความสนใจ มีความตื่นตัวในการลดต้นทุนการผลิต เหนือสิ่งอื่นใดคือเมื่อเกษตรกรได้รับชมวีดิทัศน์ การผลิตเคลือบหมอนใช้เองในครัวเรือน สามารถทำให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตได้

4.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตสื่อวีดิทัศน์

ด้านเนื้อหา เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนจังหวัดตราดลงความเห็นว่าการใช้สื่อเพื่อลดต้นทุนการผลิตไม่มีปัญหาเพราะเนื้อหาครบถ้วน เข้าใจง่าย ด้านสื่อ เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนจังหวัดตราดลงความเห็นว่าการใช้สื่อเพื่อลดต้นทุนการผลิตไม่มีปัญหา ด้านการรับรู้ เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนจังหวัดตราดลงความเห็นว่าการรับรู้ของการใช้สื่อเพื่อลดต้นทุนการผลิต พบว่ามีปัญหาสำหรับเกษตรกรส่วนหนึ่งที่ยังไม่มีเครื่องมือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ยังไม่รองรับการใช้งานอินเทอร์เน็ตหรือการรับชมวีดิทัศน์ในช่องทางออนไลน์ แต่สำหรับเกษตรกรรายอื่นกลับลงความเห็นว่าการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการใช้สื่อเพื่อลดต้นทุนการผลิตทำให้เกษตรกรสามารถรับรู้ข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว

อภิปรายผลการวิจัย

เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนจังหวัดตราด ทั้ง 8 กลุ่ม จาก 6 อำเภอในจังหวัดตราด ส่วนใหญ่เป็นเพศชายและมีอายุมาก เฉลี่ย 53.68 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา และได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรมาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ที่เข้าไปให้ความรู้ผ่านทางโครงการและแผนงานต่างๆในแต่ละปีงบประมาณ และจากการเยี่ยมเยียนเกษตรกรของเจ้าหน้าที่ นอกเหนือจากนี้ยังได้รับข้อมูลข่าวสารทั่วไปจากทางบอร์ดประกาศ บอร์ดประชาสัมพันธ์ ที่มีการติดประกาศข้อมูลข่าวสารต่างๆด้านการเกษตร และวิทยุชุมชนที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารในพื้นที่ ส่วนในครัวเรือนเกษตรกรมีการเข้าถึงสื่อต่างๆ ด้านการเกษตรจากโทรศัพท์ Smart Phone เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนจังหวัดตราด มีการปลูกทุเรียนเฉลี่ยรายละ 9.73 ไร่ มีแรงงานในครัวเรือนที่เพียงพอและมีรายได้จากการผลิตทุเรียนในรอบที่ผ่านมา (พ.ศ.2562) เฉลี่ย 863,692.31 บาทต่อปี ซึ่งพบว่าเกษตรกรมีความแตกต่างกันด้านรายได้เป็นจำนวนมาก เนื่องจากเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนจังหวัดตราดมีทั้งเป็นเกษตรกรรายใหญ่มีแหล่งรับซื้อผลผลิตเป็นของตนเอง และมีเกษตรกรรายย่อย ที่มีจำนวนพื้นที่ไม่มากและมีผลผลิตไม่มากจึงทำให้มีรายได้ที่แตกต่างกัน ในแต่ละปี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตทุเรียนเฉลี่ย 121,373.08 บาทต่อปี โดยส่วนใหญ่เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายปุ๋ยเคมี และสารป้องกันกำจัดแมลงศัตรูทุเรียนเป็นจำนวนมาก

จากการศึกษา สำหรับเนื้อหาในการผลิตสื่อวีดิทัศน์ เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนจังหวัดตราด มีความต้องการสื่อวีดิทัศน์ที่มีเนื้อหาในการลดต้นทุนการผลิตที่เกษตรกรสามารถนำไปใช้ได้จริงอย่างเช่น การผลิตแคลเซียมโบรอน ซึ่งสอดคล้องกับ จิตราพรรณ ทันท่วง (2557, น.130) พบว่าเกษตรกรมีความต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีการเกษตรเป็นอย่างมาก ควรมีการพัฒนาสื่อที่ใช้ในงานส่งเสริม และการเผยแพร่ข่าวสารในช่องทางต่างๆ เพิ่มขึ้น จะทำให้เกษตรกรได้ทราบข่าวสารเกี่ยวกับเรื่อง เทคโนโลยีการเกษตรทันเวลาและสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว และ พิชญาภัก จัทรนิยาธรรณ (2559) ยังได้กล่าวว่า การพัฒนาสื่อให้มีภาพเคลื่อนไหวและได้ยินเสียงนั้น จะทำให้เป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อเกษตรกรค่อนข้างสูง เพราะสามารถกระตุ้นความสนใจและเข้าถึงเกษตรกรได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับการผลิตสื่อวีดิทัศน์ในครั้งนี้ เมื่อผลิตเป็นสื่อวีดิทัศน์ เกษตรกรสามารถรับชมได้ตลอดเวลา และเกิดการเรียนรู้อย่างไม่รู้ที่สิ้นสุด โดยลักษณะของสื่อวีดิทัศน์ที่เกษตรกรต้องการนั้นคือมีการบรรยายด้วยเสียงบรรยายผู้หญิงพร้อมกับการบรรยายตัวอักษรใต้ภาพ บรรยายชัดเจน มีระยะเวลา 5-7 นาที และใช้ภาพโทนเย็น ตัวอักษรมีขนาดใหญ่ชัดเจนและชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ เณิม นันทาริยะวัฒน์ (2556, น.132) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรในอำเภอนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่ารูปแบบของสื่อวีดิทัศน์ควรมีตัวอักษรและภาพขนาดใหญ่ชัดเจน และน่าสนใจ การให้เสียงบรรยายชัดเจน ชวนฟัง ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ลำดับภาพและเนื้อหาสอดคล้องกันและเป็นขั้นตอนเพื่อให้ผู้ชมเข้าใจได้ง่าย

เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนจังหวัดตราดได้รับชมสื่อวีดิทัศน์การผลิตแคลเซียมโบรอนใช้เองในครัวเรือน เพื่อลดต้นทุนการผลิตทุเรียน และได้ทำการประเมินความเหมาะสมของวีดิทัศน์ โดยภาพรวมของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนจังหวัดตราด ได้ประเมินความเหมาะสมของสื่ออยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการส่งสารมีความเหมาะสมทั้งภาพ วิดีโอและเนื้อหาที่สอดคล้องกัน รวมถึงการลำดับภาพที่เข้าใจง่ายและการบรรยายที่ชัดเจน ด้านข้อมูลข่าวสารมีความเหมาะสม โดยมีเนื้อหาที่ถูกต้อง เข้าใจง่ายและทันสมัย ซึ่งเนื้อหานั้นสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรนั้นปฏิบัติตามได้ สอดคล้องกับ สุพจน์ ไหมกันทะ (2552, น.76) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการทำเครื่องเงินในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเนื้อหาสื่อควรเป็นลำดับขั้นตอน ควรมีความสมบูรณ์ในการติดต่อลำดับภาพและเนื้อหา ด้านช่องทางในการส่งมีความเหมาะสม เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ตอบแบบประเมินในครั้งนี้มีความพร้อมในการใช้อุปกรณ์สื่อสารที่รองรับเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต เพื่อรับชมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Facebook Line หรือ Youtube) และเว็บไซต์ต่างๆ และด้านการรับสารมีความเหมาะสม เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่เกษตรกรมีอุปกรณ์ที่ใช้ในการรับชมและมีเวลามากพอที่จะรับชมสื่อวีดิทัศน์ แต่ยังคงโดยมีปัญหาด้านภาษาราชการและภาษาเทคนิค เพราะ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

เกษตรกรบางรายให้ยังไม่เข้าใจในภาษาราชการ หรือภาษาเทคนิคทางวิทยาศาสตร์จึงควรปรับเปลี่ยนบทบรรยาย หรือตัวหนังสือมีถ้อยคำที่ฟังง่าย และเข้าใจง่ายมากยิ่งขึ้น

เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนจังหวัดตราดมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำความรู้จากสื่อวีดิทัศน์ ไปใช้ในการลดต้นทุนโดยการผลิตแคลเซียมโบรอนใช้เองในครัวเรือน อันก่อให้เกิดความสนใจ และความตื่นตัวในการลดต้นทุนการผลิต และเมื่อเกษตรกรนำความรู้ไปผลิตและใช้จริงในพื้นที่ทางการเกษตรก่อให้เกิด การลดต้นทุนการผลิตได้

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความเห็นว่าตัวอักษรยังไม่มีเหมาะสม เนื่องจากขนาด ตัวหนังสือมีขนาดเล็กและสีของตัวอักษรไม่ชัดเจน และตัวอักษรเคลื่อนไหวเร็วกว่าที่เกษตรกรจะสามารถอ่านได้ นอกจากนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสื่อวีดิทัศน์ให้มีคุณภาพจึงมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประโยชน์ ดังนี้

1. จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนจังหวัดตราด มีความต้องการเนื้อหาในการ จัดทำวีดิทัศน์ที่ตนเองเคยได้รับการถ่ายทอดความรู้มาจากนักส่งเสริมการเกษตรหรือเจ้าหน้าที่ทางภาครัฐที่ เกี่ยวข้อง โดยเกษตรกรยังขาดการเปิดใจยอมรับเทคโนโลยีใหม่ และยังมีความต้องการสิ่งเดิมที่เคยเรียนรู้ มาแล้ว ซึ่งเกษตรกรได้เคยนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ในพื้นที่ทางการเกษตรจนเห็นผลเป็นที่ประจักษ์จนเกิดการ ยอมรับ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจึงควรนำความรู้และเทคโนโลยีใหม่ เข้าไปประชาสัมพันธ์และให้ ความรู้แก่เกษตรกรอยู่ตลอดเวลา เพื่อสร้างการรับรู้ให้กับเกษตรกรอยู่ตลอดเวลา ให้เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อ การเปิดใจยอมรับสิ่งใหม่มากยิ่งขึ้น

2. จากการศึกษาพบว่าการผลิตสื่อวีดิทัศน์ควรใช้ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวประกอบกัน โดยมี ภาพที่สอดคล้องกับเนื้อหา เกี่ยวข้องกับเนื้อหา รวมถึงบทบรรยาย โดยภาพและภาพเคลื่อนไหวต้องสื่อให้ เกษตรกรเห็นสามารถจินตนาการได้ถึงของจริง และสามารถจดจำนำไปใช้ในการปฏิบัติจริงในพื้นที่ทางการเกษตร ของเกษตรกรได้

3. ตัวอักษรที่ใช้ในการผลิตสื่อวีดิทัศน์ ควรใช้ตัวอักษรที่มีขนาดใหญ่ สามารถอ่านได้ชัดเจน อ่านง่าย และควรมีพื้นหลังสีพื้นๆที่ตัดกับสีตัวอักษรเพื่อเพิ่มความคมชัดของตัวอักษรและทำให้เกษตรกรสามารถอ่าน ตัวหนังสือได้ง่าย นอกจากนี้ตัวหนังสือระหว่างการบรรยายไม่ควรมีประโยคที่ยาวเกินไป เนื่องจากทำให้ เกษตรกรอ่านไม่ทัน และควรมี Subtitle เป็นภาษาอังกฤษอยู่ด้านล่าง เพื่อเปิดช่องทางการรับรู้ให้กับ เกษตรกรต่างประเทศ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

4. เนื้อหาที่ใช้ในการผลิตสื่อวีดิทัศน์ไม่ควรมีเนื้อหาที่ยาวมากเกินไป มีเนื้อที่กระชับ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ลดการใช้ภาษาราชการหรือศัพท์ทางวิทยาศาสตร์ โดยคำนึงถึงความเข้าใจของเกษตรกรเป็นหลัก

5. เพื่อสร้างช่องทางการรับรู้ของเกษตรกรผ่านสื่อต่างๆ จึงควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันพัฒนาและขยายพื้นที่ส่งสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้กระจายทั่วทุกพื้นที่ ครอบคลุมพื้นที่ก้นดงและพื้นที่ทางการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงสื่อต่างๆ ผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว

6. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรผลิตสื่อวีดิทัศน์ในเนื้อหาที่ได้ทำการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรอยู่เป็นประจำ เพื่อเป็นการย้ำเตือนความรู้ให้เกษตรกรกร และเกษตรกรสามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทำให้เกษตรกรสร้างทัศนคติที่ดีต่อการรับรู้และเกิดการพัฒนาทักษะ

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร (2561) คู่มือการดำเนินงานโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

กรุงเทพมหานคร สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้า

จิตราพรรณ ทันท่วง. (2557). อิทธิพลของสื่อต่อการรับรู้และความต้องการข่าวสารเทคโนโลยีการเกษตรของเกษตรกรอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาพัฒนารพยากรชนบท บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยแม่โจ้

เฉลิม นันทาริยะวัฒน์ (2556). การพัฒนาชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการตลาดต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรในอำเภอนองหญ้าไซ (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พิชญากัด จันทรนิยามธรรณ (2559). การพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิตข้าวผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) ของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). ภาควิชาเทคโนโลยีชนบท คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สุพจน์ ใหม่กันทะ (2552). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง การทำเครื่องเงินในจังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่